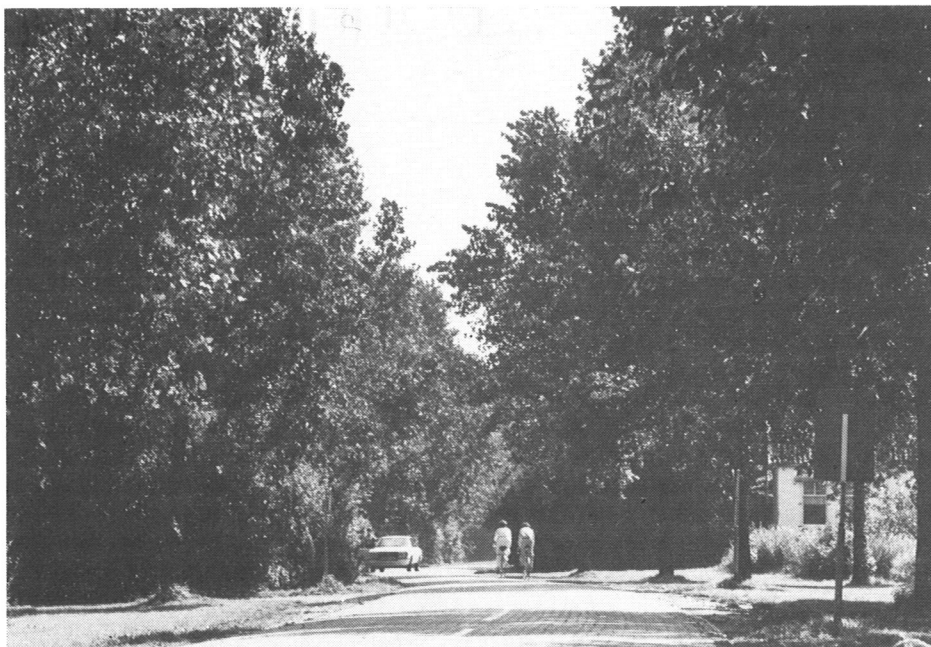

In korte tijd biedt populier een bosomgeving voor bijvoorbeeld recreatie ('Rottemeren', negen jaar na aanleg). Binnen enkele jaren zal ook het eerste hout kunnen worden geoogst.

Resumerend

In de inleiding werd een bosuitbreiding genoemd van 10.000 ha. Wanneer dat gebeurt met een opzet zoals die van het recreatiegebied 'Rottemeren', dan betekent dat de mogelijkheid tot een houtproductieverhoging in Nederland met 5 tot 7%. En dat door bossen die primair een recreatiefunctie hebben.

R. Eppenga

Het recreatie-objekt 'Bieslandse Bos'

Algemeen

Het project 'Rottemeren' heeft een lange voorgeschiedenis, dit in tegenstelling tot het project 'Bieslandse Bos' in de huidige opzet. Het project 'Bieslandse Bos' (ca. 300 ha groot) is gelegen in de gemeenten Pijnacker en Nootdorp en maakt deel uit van het recreatieschap 'Delftse-Hout', waarin samenwerken de gemeenten Delft, Pijnacker en Nootdorp.

Terwille van lastenverlichting van de lagere overheden (het schap) is in 1982 door de Provinciale Staten van Zuid-Holland besloten dit project op basis van bestuurlijke afspraken met het rijk en het recreatieschap, los van het recreatieschap verder te ontwikkelen in het kader van de randstadgroenstructuur.

Randstadgroenstructuur

Door de stedelijke expansie in de afgelopen decennia is het landelijk gebied in het westen van Zuid-Holland onder grote druk komen te staan, waardoor dit gebied aan kwaliteit heeft ingeboet. Om dit neergaande proces te keren is het noodzakelijk om enerzijds de bestaande functies landbouw, tuinbouw en natuur te versterken en anderzijds nieuwe functies toe te voegen. Dit laatste is mogelijk door het aanleggen van recreatiegebieden en bossen. Op die manier kan een halt worden toegeroepen aan de bedreigingen van de groene ruimten en kan de bruikbaarheid van het landelijk gebied voor de bewoners van de randstad worden vergroot. De randstadgroenstructuur nu is gericht op het optimaliseren van zowel het bestaande gebruik als het gebruik door de stedeling. Eén van de vraagstukken hierbij is: 'Hoe kunnen in het westen van Nederland in het kader van de randstadgroenstructuren nieuwe bossen worden aangelegd, die ondermeer de recreatie-, de natuur- en de productiefunctie kunnen vervullen'. In diverse rijksnota's (nota 'Landelijke Gebieden' 1977, 'structuurversie op het bos en de bosbouw' 1977) en het recent verschenen meerjarenplan voor de bosbouw is aangekondigd dat in het westen van Nederland een aanzienlijke oppervlakte bos zal moeten worden aangelegd. Het structuurschema Openluchtrecreatie (1984) haakt daarop ook in.

Planuitwerking mede gericht op de houtproductiefunctie

Bij het maken van de bestuurlijke afspraken voor het project 'Bieslandse Bos' in zijn huidige opzet hebben vorenstaande beleidsgedachten een grote rol gespeeld. Zo is van meet af aan naast de hoofdfunctie recreatie, de productie- en de natuurfunctie in de plannen betrokken. Dit komt o.a. tot uitdrukking in het ontwerp (enkele grotere boscomplexen) en het vastleggen van de lange-termijn-doelstelling voor de boscomplexen met behulp van 'bosdoeltypen' (zie Planning met behulp van bosdoeltypen, uitgave SBB d.d. oktober 1983).

Als basis daarvoor heeft gediend het door de Stichting Bodemkartering in het najaar van 1982 uitgevoerde bodemkundig-hydrobiologisch onderzoek, waarbij inzicht werd gegeven in de groeimogelijkheden voor diverse houtsoorten en de te verwachten bosgezelschappen op langere termijn. Het inbouwen van de productiefunctie als grondslag voor het beplantingsplan is voor het gebied van de 'Rottemeren' in eerste instantie niet het geval geweest. Pas later is in het beheer deze functie toegevoegd en formeel in de doelstelling vastgelegd (1980).

De potentiële produktiemogelijkheden

Wat is nu de verwachting ten aanzien van de produktiemogelijkheid van bos voor het project 'Bieslandse Bos'? Daarvoor is nodig dat eerst - zij het geschematiseerd - inzicht wordt gegeven in het project, een en ander ter vergelijking met het project 'Rottemeren'.

Het project 'Rottemeren' bestaat voor globaal 40% van de totale oppervlakte uit beplantingen (bos), 30% uit groene open ruimten (gras, beschouwingen, kaden) en 30% uit water. Landbouw vindt er niet plaats. De totale oppervlakte bos is ca. 350 ha in de eindfase, waarvan tot op heden ca. 200 ha is aangelegd. De gemiddelde beheerseenheid voor het tot op heden aangelegde bos is 0,42 ha groot. Het project 'Bieslandse Bos' bestaat globaal voor 55% van de totale oppervlakte uit bos, 20% uit agrarisch ingericht gebied (grasland), 15% uit open groene ruimten en 10% uit water. De oppervlakte bos is rond 165 ha, waarvan ca. 28 ha is aangelegd (beheerseenheden van rond 1 ha groot).

De veranderde beleidsinzichten komen in dit project ondermeer tot uiting doordat een deel van het gebied agrarisch blijft en verder dat het gebied relatief meer bos bevat en de beheerseenheden groter zijn. Uiteraard is de totale gemiddelde recreatieve opvangcapaciteit per oppervlakte-eenheid kleiner dan die van de 'Rottemeren'.

De vraag of en hoeveel het aan te leggen bos per oppervlakte-eenheid kan produceren hangt van diverse factoren af (groeiplaats, houtsoortenkeuze, wijze van beheer etc.).

De productie op langere termijn wordt voor het project 'Bieslandse Bos' bepaald door de gekozen bosdoeltypen. In een bosdoeltype wordt namelijk een bosstelsel gekarakteriseerd dat bijvoorbeeld over 50 tot 100 jaar op een bepaalde plaats kan worden ontwikkeld en duurzaam in stand kan worden gehouden en dat meerdere functies tegelijk kan vervullen.

Op grond van deze gekozen bosdoeltypen moet worden geconcludeerd dat ongeveer 135 ha mede gericht is op de houtproductiefunctie en 30 ha uitsluitend een recreatie- en natuurfunctie hebben.

Voor het gebied de 'Rottemeren' zijn de vergelijkbare getallen van de tot op heden aangelegde oppervlakte resp. 154 en 31 ha, waaruit mag worden geconcludeerd dat er in principe geen fundamentele verschillen bestaan voor de houtproductiemogelijkheden op langere termijn voor beide gebieden. Slechts de groeiplaatsmogelijkheden en het te voeren beheer in de komende decennia zullen de uiteindelijke resultaat voor beide projecten bepalen.

De houtproductie op korte termijn

De houtproductie op korte termijn wordt in hoofdzaak bepaald door de pionierhoutsoort populier. Vooral het aandeel populier dat bij de aanlegfase wordt geplant, is bepalend voor de productie voor de eerste 50 jaar. Naast zijn specifieke houtteeltkundige pioniereigenschappen levert de populier op korte termijn al een zeer belangrijke bijdrage aan de verhoging van de binnenlandse houtproductie. Daarnaast kan dit een welkome financiële rugsteun zijn voor het beheer.

Tabel 4 geeft een beeld van de houtsoortensamenstelling. Ter vergelijking zijn de cijfers van het project 'Rottemeren' anno 1980 opgenomen.

Het aandeel populier voor het ingeplante deel van het project 'Bieslandse Bos' komt overeen met dat voor de 'Rottemeren'. In het kader van de bosdoeltypen voor het project 'Bieslandse bos' zou door het te voeren beheer de pionierfase, waarbij populieren een belangrijke rol spelen, zo kort mogelijk kunnen worden gehouden teneinde de na te streven bosdoeltypen zo snel mogelijk te realiseren.

Anderzijds kan ook worden nagestreefd de populier vanwege zijn hoge rendement, relatief lage kosten en hoge opbrengsten, zolang als dat mogelijk is, te handhaven (2). Randvoorwaarde daarbij is het streven

naar een gelijkmatige leeftijdsopbouw per bosdoeltype. Daartoe zal het aandeel populier geleidelijk worden teruggebracht naar de gewenste oppervlakten in de eindfase.

Voor het project 'Rottemeren' wordt in zijn algemeenheid gestreefd naar het zo lang mogelijk handhaven van de populier (6), hetgeen de houtproductie op korte- en middellange termijn verhoogt.

Voor het project 'Bieslandse Bos' moet nog een nadere uitwerking van de pionierfase plaatsvinden.

Tot besluit

Wanneer het 'oude' gebied de 'Rottemeren' vergeleken wordt met het 'nieuwe' object 'Bieslandse Bos', kan het volgende worden opgemerkt.

- Bij het ontwerp van de 'Rottemeren' was de houtproductiefunctie van het bos niet ingebouwd. Door het in ruime mate toepassen van pionierhoutsoorten is er in de pionierfase van het complex toch sprake van een niet geringe houtproductie.
- In de eindfase hebben de objecten 'Rottemeren' en 'Bieslandse Bos' relatief dezelfde potentiële produktiemogelijkheden.
- Het 'Bieslandse Bos' werd met de nieuwste inzichten en met het systeem van bosdoeltypen ontworpen.
- Het te snel willen streven naar de bosdoeltypen houdt echter het gevaar in dat de pionierfase niet optimaal voor de houtproductie wordt benut (snelle afbouw aandeel populier).

In het licht van het overheidsbeleid ter verhoging van de eigen houtproductie is het noodzakelijk de pionierfase van dergelijke objecten optimaal te benutten.

Voor een optimale invulling van de pionierfase moet een evenwicht worden gezocht tussen de recreatie en natuurfunctie enerzijds en de houtproductiefunctie anderzijds. Voor het gebied 'Rottemeren' is gebleken dat een groot aandeel populieren bij aanleg dit evenwicht niet verstoort. ●

H. Lenderink

Tabel 4

Hoofdhoutsoort	Bieslands bos (1984)		Rottemeren (1980)	
	Oppervlakte in ha	%	Oppervlakte in ha	%
eik	8,8	31,5	9,0	4,8
es	4,9	17,5	17,2	9,2
beuk	-	-	0,2	0,1
iop	-	-	4,4	2,4
esdoorn	-	-	12,1	6,6
populier	11,6	41,3	76,9	41,4
wilg	1,8	6,4	17,0	9,2
els	0,9	3,3	14,6	7,9
berk	-	-	1,8	1,0
overige soorten grienden etc.	-	-	32,6	16,9
totaal	28,0	100,0	185,8	100,0

Literatuur

1. Borgman, J. 1980. Meer bos in Zuid-Holland. Ned. Bosbouw Tijdschrift 52:191-198.
2. Groenhuis, B. 1984. Houtproductie in de praktijk. Ned. Bosbouw Tijdschrift 56:131-133.
3. Guldmond, J.L. 1980. Stedelijke bossen, stadsbeplanting, natuurgebieden. Ned. Bosbouw Tijdschrift 52:199-205.
4. Kolster, H.W. 1983. Populieren in het recreatiegebied 'Rottemeren'. Populier 20:3-5.
5. Leek, N.A. 1980. Excursie K.N.B.V. naar het recreatiegebied 'Rottemeren'. Ned. Bosbouw Tijdschrift 52:206-209.
6. Lenderink, H. 1979. Welke beheersrol en produktiefunctie kan de populier, geplant in nieuwe bossen in het westen van Nederland worden toegekend. Populier 16:27-33.